

**ПРАВОТО НА ОБВИНЯЕМИЯ ДА ПОЛУЧИ ПРЕВОД НА ОБВИНИТЕЛНИЯ АКТ,
АКО НЕ ВЛАДЕЕ БЪЛГАРСКИ ЕЗИК***Кристина Александрова***THE ACCUSED'S RIGHT TO RECEIVE A TRANSLATION OF THE INDICTMENT IF HE
DOES NOT SPEAK THE BULGARIAN LANGUAGE***Kristina Aleksandrova*

Abstract: *In fulfillment of its obligation to transpose Directive 2010/64/ EU of the European Parliament and of the Council of 20 October 2010 on the right to interpretation and translation in criminal proceedings, the Bulgarian legislator has established an obligation for the court and the pre-trial authorities to provide written translation of the indictment of an accused who does not speak Bulgarian. This ensures the defendant's irrevocable right to learn what he is accused of and on what facts and evidence.*

Keywords: *Directive 2010/64/ EU, indictment, translation.*

Чл. 6 от Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ) и чл. 47 от Хартата за основните права на Европейския съюз („Хартата“) прогласяват правото на справедлив съдебен процес. Едно от най-важните права на обвиняемия, прогласено в тези международни актове, е правото на защита. На основата на разпоредбата на чл. 82, пар. 2, б. „б“ от Договора за функциониране на Европейския съюз (ДФЕС) за гарантиране и последователно прилагане на правата и гаранциите, предвидени в чл. 6 ЕКПЧ, европейският законодател предприема мерки за допълнително развитие в рамките на Европейския съюз (ЕС) на минималните стандарти, определени в ЕКПЧ и „Хартата“, като установява минимални правила в областта на правата на лицата в наказателното производство. Едни от тях са свързани с устния и писмения превод в наказателното производство чрез Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 20.10.2010 г. относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство (Директива 2010/64/ЕС).

В изпълнение на задължението си като държава членка на ЕС Република България е транспонирала тази директива в националното си законодателство чрез ЗИДНПК (обн. ДВ, бр. 21 от 08.03.2014 г.), с който е изменена и допълнена разпоредбата на чл. 55, ал. 3 НПК и е създадена нова Глава XXX „а“ от НПК „Особени правила за разглеждане на дела за престъпления, извър-

шени от лица, които не владеят български език“. Чрез тези промени като императивно задължение за съда и органите на досъдебното производство е въведено изискването – на обвиняем, който не владее български език, да се предоставя писмен превод на постановлението за привличане на обвиняем, на определенията на съда за вземане на мярка за неотклонение, на **обвинителния акт** (курсивът мой – К.А.), на постановената присъда, на решението на въззивната инстанция и на решението на касационната инстанция. През същата година е приета и Наредба № Н-1 от 16 май 2014 г. за съдебните преводачи, издадена от Министерството на правосъдието (обн. ДВ, бр. 43 от 23.05.2014 г.).

Предмет на настоящата статия ще бъде правото на обвиняемия да получи превод на един от документите, определян като такъв със „съществено значение“, а именно **обвинителният акт**.

I. Съгласно чл. 1, пар. 2 от Директива 2010/64/ЕС тя се прилага за лицата от момента, в който те са уведомени от компетентните органи на държава членка чрез официално уведомление или по друг начин, че са заподозрени или срещу тях е повдигнато обвинение в извършването на престъпление до приключването на производството. Под „приключване на производството“ следва да се разбира окончателното решаване на въпроса дали те са извършили престъплението, включително, когато е приложимо, производството по

определяне на наказание и решението, постановено при обжалване.

1. Директива 2010/64/ЕС изисква държавите членки да гарантират, че на заподозрени лица или обвиняеми, които не говорят или не разбират езика на съответното наказателно производство, се осигурява незабавно устен превод по време на наказателното производство, а в разумен срок се осигурява и писмен превод на всички документи, които са от **съществено значение** (курсивът мой – К.А.) за упражняване на правото им на защита и за гарантиране на справедливо производство.

Правото на устен и писмен превод на лицата, които не владеят езика на съда, е гаранция за осъществяване и на още един от основните принципи на наказателния процес – този за равенство на гражданите в наказателното производство¹. Още преди транспонирането на Директива 2010/64/ЕС в българското законодателство и допълването на чл. 55 от НПК, съдилищата са отчитали необходимостта от превод на документи, които са от съществено значение за упражняване на правото на защита на чужденците, обвиняеми или подсъдими в наказателното производство, позовавайки се на чл. 11 НПК, който прогласява равенството на гражданите в наказателното производство и който не допуска никакви ограничения на права или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност и др., респективно отчитайки правилото на чл. 21, ал. 2 НПК, задължаващо осигуряване на преводач, както и на чл. 26 от Конституцията на Република България, който предоставя равни права и задължения на чужденците, които пребивават в Република България, и чл. 6, пар. 3, б. „а“ от Конвенцията относно правото на информация².

На първо място, следва да се определят: „кои са документите от съществено значение за упражняване на правото на защита и за гарантиране на справедливо производство, значение, чийто писмен превод следва да бъде осигурен“?. Отговорът

се съдържа в Директива 2010/64/ЕС – документите от съществено значение включват всяко решение за лишаване от свобода, всяко повдигнато обвинение или обвинителен акт и всяко съдебно решение, като компетентните органи решават за всеки конкретен случай дали има и друг документ, който е от съществено значение. Директива 2010/64/ЕС допуска и заподозрените лица или обвиняемите или техният защитник да направят обосновано искане за тази цел. Българският НПК е в съответствие с тези разпоредби на Директива 2010/64/ЕС. Чл. 395а НПК урежда осигуряването на устен и писмен превод в наказателното производство, а ал. 3 на чл. 55 НПК постановява, че обвиняем, който не владее български език, има право на устен и писмен превод в наказателното производство на разбираем за него език. На обвиняемия се предоставя писмен превод на постановлението за привличане на обвиняем, на определенията на съда за вземане на мярка за неотклонение, на обвинителния акт, на постановената присъда, на решението на въззивната инстанция и на решението на касационната инстанция. Обвиняемият има право да откаже писмен превод по реда на този кодекс, когато има защитник и не се нарушават процесуалните му права. При внимателен прочит на текста на ал. 3, където се изброява на кои документи следва да се представи писмен превод, ще забележим, че има пропуск, тъй като в него не е включена тъжбата на пострадалия, а тъжбата при делата от частен характер „играе същата роля както обвинителния акт по дела от общ характер“³, т.е. „тук най-вероятно става дума за законодателен пропуск, резултатът, от който обаче е непълно транспониране на директивата“⁴. Отново съгласно изискванията на Директива 2010/64/ЕС чл. 395а, ал. 2 НПК предвижда, че съдът и органите на досъдебното производство по свой почин или по мотивирано писмено искане на обвиняемия или на неговия защитник могат да предоставят писмен превод и на други документи

¹ Вж. повече **Митов, Г.** Правото на пострадалия да получи писмен превод на постановлението за прекратяване или спиране на наказателното производство, ако не владее български език. // *Сборник доклади от кръгла маса на тема „Актуални проблеми на позитивното право в контекста на членството на Република България в Европейския съюз“*, В. Търново: „Фабер“, 2018, с. 48–55.

² Вж. **Димитрова, Д.** Актуални проблеми на устния и писмения превод в наказателното производство. Превод на присъдата. // *Сборник доклади от кръгла маса на тема „Актуални проблеми на позитивното право в контекста на членството на Република България в Европейския съюз“*, В. Търново: „Фабер“, 2018, с. 194–209.

³ Вж. **Митов, Г.** Наказателни дела от частен характер. С.: Сиби, 2017, с. 117–118.

⁴ Вж. **Маринова, Г.** Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 година относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство и транспонирането ѝ в българското законодателство. // *Норма*, 2014, № 4, с. 69–82.

по делото, освен актовете по чл. 55, ал. 3, когато те са от съществено значение за упражняване на правото на защита, а по изключение вместо писмен превод по ал. 1 и 2 може да се извърши устен превод или устно резюме, когато обвиняемият е съгласен, има защитник и не се нарушават процесуалните му права (чл. 395а, ал. 3 НПК, чл. 3, пар. 7 Директива 2010/64/ЕС).

Чл. 395г, ал. 1 НПК урежда отказа за предоставяне на писмен или устен превод на документи, като постановява, че съдът и разследващият орган могат да откажат предоставянето на писмен или устен превод на документите по чл. 395а, ал. 2, когато те не са от съществено значение за упражняване на правото на защита, както и да откажат писмен превод на части от тях, когато те са неотнормисими към правото на обвиняемия на защита. Тази разпоредба е напълно в съответствие с Директива 2010/64/ЕС, тъй като самата тя не съдържа изискване винаги да се предоставя писмен превод на всички, свързани с делото документи, а в нея ясно е посочено, че като минимум, документите от съществено значение включват всяко решение за лишаване от свобода, всяко повдигнато обвинение или обвинителен акт и всяко съдебно решение по делото (член 3, пар. 2 от Директива 2010/64/ЕС).

2. Директива 2010/64/ЕС въвежда задължение за държавите членки при транспонирането ѝ да въведат процедура или механизъм за проверка дали заподозрените лица или обвиняемите говорят или разбират езика на наказателното производство и дали имат нужда от помощта на преводач. България е изпълнила това задължение, като чл. 395б, ал. 1 НПК постановява, че съдът и органите на досъдебното производство могат във всяко положение на делото да установяват обстоятелството, че обвиняемият не владее български език.

По повод проверката за това доколко заподозрените лица или обвиняемите разбират езика на наказателното производство Европейският съд по правата на човека е имал възможност да се произнесе още през 1989 г. по делото Brozicek/Италия⁵. Тогава в своето становище Европейският съд по правата на човека постановява, че италианските власти не са взели достатъчно мерки, за да проверят дали г-н Брозичек разбира италиански език, „а само са предполагали, че лицето разбира същността на уведомлението“ за повдигнатите срещу него обвинения. В своето

решение Европейският съд постановява следното: „[...] Жалбоподателят не е от италиански произход и не е пребивавал в Италия. Уведомил е по недвусмислен начин съответните италиански съдебни власти, че е затруднен в разбирането на съдържанието на писмото им, поради невладееенето на италиански език. Помолил ги е да кореспондират с него на майчиния му език или на един от официалните езици на Организацията на обединените нации. След получаването на тази молба италианските съдебни власти е следвало да предприемат необходимите действия, за да се съобразят с нея и по такъв начин да гарантират спазването на изискванията на член 6, параграф 3, буква а), освен ако не са били в позицията да установят, че в действителност жалбоподателят владее италиански език достатъчно добре, за да разбере смисъла на писмото, с което го уведомяват за повдигнатите срещу него обвинения“.

Всяко заподозряно лице или обвиняем в извършването на престъпление може да се откаже от правото си на писмен превод на документи от съществено значение или на други документи. Отказът от правото на писмен превод е допустим при изпълнение на изискванията лицето да е получило преди това правен съвет или да е било напълно запознато по друг начин с последствията от този отказ. Отказът от правото на писмен превод трябва да бъде еднозначен и направен доброволно (чл. 3, пар. 8 от Директива 2010/64/ЕС и чл. 395в НПК).

3. Чл. 2, пар. 8 и чл. 3, пар. 9 от Директива 2010/64/ЕС предвиждат, че устният/писменият превод е достатъчно качествен, за да гарантира справедливо производство, по-специално като осигури, че заподозрените лица или обвиняемите са запознати с делото, водено срещу тях, и могат да упражнят правото си на защита. Държавите членки са длъжни да вземат конкретни мерки, за да гарантират, че качеството на устния и писмения превод отговарят на изискванията, посочени чл. 2, пар. 8 и чл. 3, пар. 9 от Директива 2010/64/ЕС. Съгласно българското законодателство обвиняемият има право на възражение срещу точността на превода във всяко положение на делото.

4. Разходите за превода, който се осигурява в наказателното производство, съгласно чл. 4 от Директива 2010/64/ЕС, се поемат изцяло от държавите членки независимо от изхода на производството. Върховният касационен съд (ВКС)

⁵ Жалба №10964/84 по дело Brozicek/ Италия (1989 г.).

в Република България неведнъж се е произнасял, че: „Правото на обвиненото лице да бъде информирано за фактическата и правна база на обвинението и да се ползва от **безплатен преводач** (болдирането мое – К.А.) се отнася не само до превод по време на съдебния процес, респ. съдебното заседание, но също и до писмените материали, които имат съществено значение за ефективното упражняване на защитата му. Сигурно е, че не само обвинителния акт, но и мотивите към присъдата са точно от тази категория писмени актове и за ВКС няма съмнение, че липсата на превод на същите е довело до ограничаване на правото му на защита...“ (Решение №579/14.03.2012 по дело №2864/2011 на ВКС, НК, II н.о.). В теорията също е застъпено становището, че „в „разноските за преводач“ по смисъла на чл. 189, ал. 2 НПК се включват както разноските за преводач, който осигурява устния превод, така и разноските за преводача, който осигурява преводите на различните документи, както на досъдебното, така и на съдебното производство и..., че всички тези разходи остават за сметка на органа, който ги е направил, и подсъдимият, дори когато е признат за виновен, не може да бъде осъждан да заплати същите“⁶. Отново във връзка с разходите за извършения превод трябва да отбележим решението на Европейският съд по правата на човека, който през 2006 г. е разгледал делото *Hermit/Италия*, в което четем: „... в член 6, параграф 3, буква е) [на ЕКПЧ] се посочва, че всеки обвиняем има право да ползва безплатно услугите на преводач. Това право се прилага не само към устните изявления по време на съдебното заседание, но също и към документите и досъдебното производство. Това означава, че обвиняем, който не разбира или не говори езика, използван в съда, има право да ползва безплатно услугите на преводач за писмен или устен превод на всички документи или изявления в производството, образувано срещу него, което е необходимо за него [...], за гарантиране на справедлив съдебен процес“⁷. Компетентните органи трябва да гарантират на обвиняемите предоставянето на писмен превод на всички документи, които са от съществено значение. Документите следва да бъдат предоставени в разумен срок.

5. С цел пълното транспониране на Директива 2010/64/ЕС през 2014 г. е приета и Наредба

№ Н-1 от 16 май 2014 г. за съдебните преводачи, издадена от Министерство на правосъдието (обн. ДВ, бр. 43 от 23.05.2014 г.), с която се детайлизират правилата за съставянето на списъци на специалистите, утвърдени за съдебни преводачи, уреждат се условията, на които е необходимо да отговарят лицата, за да бъдат включени в списъка, определя се необходимото ниво на владеене на езика и др. Чл. 395е НПК третира въпроса за назначаване на преводач. Съдът и органите на досъдебното производство посочват в акта, с който се назначава преводач, данни за езиците, които владее обвиняемият, трите имена, образованието и специалността на преводача или наименованието на учрежденията, в което работи, и вида на превода. В зависимост от стадия на наказателния процес, в който се извършва назначаването зависи и с какъв акт ще стане това: в досъдебната фаза това е постановление, а в съдебната – разпореждане или определение. Назначеният преводач следва да отговаря на изискванията на закона, като по отношение на него не следва да са налице основанията за отвод, приложими за вещите лица, посочени в чл. 148, ал. 1, т. 1-3 НПК.

Преводът, който се прави, трябва да бъде извършен в срок, като нашият кодекс не е изпълнил това изискване на Директива 2010/64/ЕС, тъй като не са предвидени гаранции за това. За да бъде изпълнено и това изискване на горепосочената директива, са възможни две законодателни решения. Първото е в съдържанието на акта за назначаване на преводач да се посочи и срокът, в който трябва да се предостави преводът, а другото възможно законодателно решение е в самия НПК да бъде определен срокът, в който трябва да се предостави преводът на съответния акт.

II. Обвинителният акт има изключително значение за наказателния процес. За да подчертае изключителния му характер, законодателят му дава различно наименование в сравнение с всички други актове, които се постановяват в рамките на наказателния процес. Обвинителният акт е единственото средство, чрез което прокурорът реализира уреденото си в чл. 127, т. 3 от Конституцията правомощие за привличане към наказателна отговорност на лицата, извършили престъпление от общ характер. Този акт на прокурора има сезираща функция, на основата на който съдът започва производство за търсене на наказателна отговорност на конкретно лице за кон-

⁶ Вж. **Чинова, М.** Досъдебното производство по НПК. Теория и практика. С.: Сиела, 2013, с. 123–124.

⁷ Жалба №18114/02 и окончателно решение от 18 октомври 2006 г. по дело *Hermit/Италия* (2006 г.).

кретно извършено от него престъпление. Имено заради тази своя функция в литературата обвинителният акт се определя като „публичен иск, предявен от името на държавата за търсене на наказателна отговорност“⁸. Чрез обвинителния акт се формулира окончателното обвинение, но той не е от категорията на решаващите юридически актове, тъй като с него прокурорът не се произнася по основните въпроси за наказателното производство (въпросите за вината и отговорността на лицето, извършило конкретно престъпно деяние).

Обвинителният акт е единственото средство за повдигане на обвинението пред съда. Когато бъде внесен обвинителен акт в съда, той не може да откаже да образува съдебно производство, защото това би означавало да се ангажира с привличането към наказателна отговорност, което е изключително правомощие на прокурора.

Чрез обвинителния акт се определят пределите на доказване, което също е негова същностна черта. ОСНК на ВКС в Тълкувателно решение №2 от 07.10.2002 г. по тълк. дело №2/2002 г. посочва, че главното предназначение на „обвинителния акт е да формулира така обвинението, че да определи предмета на доказване от гледна точка на извършеното престъпление и участието на обвиняемия в него и по този начин да се поставят основните рамки в процеса на доказване и осъществяване правото на защита“. Съдът е длъжен да попълва делото с доказателства само за престъпленията, предявени с обвинителния акт.

С внесения обвинителен акт се ангажира отговорността на обвиняемия и именно затова е необходимо, ако той не владее български език, да получи превод и ясно да се запознае с повдигнатото му обвинение и по този начин да бъде осигурено освен правото му на защита и равенството на гражданите в наказателното производство.

Съгласно нормата на чл. 55 НПК първостепенно и неотменимо право на обвиняемия е да научи в какво се обвинява и въз основа на какви факти и доказателства. Само след изпълнение на това изискване, той е в състояние да участва ефективно в наказателния процес и да се защити при провежданото съдебно разследване, насочено към събиране на доказателства, подкрепящи и оборващи повдигнатото с прокурорския акт обвинение. В случай че съответният орган стигне до

извода, че обвиняемият не владее езикът на наказателното производство, то той е длъжен (болдирането мое – К.А.) да назначи преводач, без значение дали лицето е направило искане в такъв смисъл, или не. След образуване на производството пред първата инстанция, по разпореждане на съдията докладчик, препис от обвинителния акт се връчва на подсъдимия. Установи ли се, че лицето не владее български език, то е задължително да му се представи превод, дори и то да не е направило искане за това. В този смисъл е и практиката на ВКС (Решение № 229/ 25.11.2016 г. по н. д. №821/2016 г., II н.о.) – „Не може да бъде споделен и доводът, че липсата на изрично искане до ВдОС и САС от страна на подсъдимия да му бъде предоставен писмен превод на обвинителния акт следва да се възприема като знак за яснота у него за повдигнатото му обвинение. Както беше подчертано по-горе в настоящото решение, нито Директива 2010/64/ЕС, нито разпоредбите на НПК, чрез които същата е транспонирана, не поставят изпълнението на това задължение от страна на съда и органите на досъдебното производство в зависимост от демонстрирано активно поведение от страна на обвиняемия (подсъдимия)“. Смисълът на връчването на препис от обвинителния акт е обвиняемият да научи окончателното обвинение срещу него, за да може да организира защитата си⁹.

Правото на подсъдимия да знае в какво точно се обвинява е съставна част от правото на защита, гарантирано от наказателнопроцесуалния закон както в интерес на гражданите, така и в интерес на правосъдието. В Решение № 475/ 01.02.2012 г. по н. д. №2348/2011 г. на ВКС се казва: „от материалите по делото се установява, че на подсъдимия Х. А. не е бил предоставен писмен превод на обвинителния акт на немски език, който е посочил, че разбира. Съдът обаче е одобрил споразумение за решаване на делото, постигнато след образуване на съдебното производство, без да е изпълнил процесуалното си задължение да предостави писмен превод на подсъдимия. По този начин не му е осигурил действителна възможност да се запознае с предявеното обвинение по обвинителния акт. При условие че подсъдимият не е могъл да разбере обвинението, следва да се приеме, че той не е разбирал в нужната степен и споразумението за прекратяване на

⁸ Вж. **Чинова, М.** Досъдебното производство..., с. 405.

⁹ Вж. в този смисъл **Чинова, М.** За България влезе в сила нова директива относно правото на информация в наказателното производство. // *Норма*, 2012, № 9, с. 30–56.

наказателното производство, изготвено между прокурора и защитника. Определението на съда за одобряване на споразумение при нарушено право на защита следва да бъде отменено“.

Принципът за равенство на гражданите в наказателния процес, прогласен в чл. 11 НПК, се осъществява и посредством назначаването на преводачи, когато някое от участващите лица не владее български език. Без назначаването на преводач на обвиняем, който не владее езика на наказателното производство до степен, която да му осигури възможност добре да разбира същността на провежданите процесуални действия, винаги ще бъде поставен в положение, в което да е възможно да пропусне нещо в своя вреда. Компетентните органи трябва да бъдат особено внимателни в случаите, когато обвиняемият знае отчасти български, което е послужило като основание да не се назначава преводач. По такива дела компетентният орган внимателно трябва да провери дали знанието на български език е в такава степен, че обвиняемият да може да осъществи свободно своето право на защита. Ако такава възможност липсва, ще е налице съществено процесуално нарушение¹⁰.

Неправилна и нарушаваща закона би била практика, когато съответният компетентен орган владее езика на лицето, което не владее български език, да не се назначава преводач. Обединяването в едно и също лице на действия по разследването и действията по извършването на превод винаги крие опасност от пристрастие и невярно превеждане от страна на съответния орган, което не може да не наруши правото на защита. Назначаването на преводач независимо от това, че органът, който ръководи и решава въпросите на делото, знае езика, с който съответното лице си служи, е гаранция, че преводът ще бъде обективен и точен. Гаранция за това се явява и възможността, предвидена в чл. 395е, ал. 3 НПК, да бъде направен отвод на преводача. Следователно може да се констатира, че е допуснато съществено процесуално нарушение не само когато не е назначен при нужда преводач, но и когато той не е отведен, ако за това са съществували условията, предвидени в закона.

IV. С оглед на изложеното може да се заключи, че с някои изключения изискванията на Директива 2010/64/ЕС са въведени в НПК чрез създаване на Глава XXX „а“ от НПК „Особени

правила за разглеждане на дела за престъпления, извършени от лица, които не владеят български език“. Този подход на българския законодател има своите предимства, тъй като събира на едно място всички правила, свързани с правото на обвиняемия да получи устен или писмен превод, ако не владее български език. С цел пълното транспониране на директивата de lege ferenda следва да се предвиди освен срок, в който да се представя преводът, също така да се допълни разпоредбата на чл. 55, ал. 3 НПК, като се включи и тъжбата като документ, чийто превод следва да бъде осигурен, в случай че обвиняемият не владее езика на наказателното производство.

БИБЛИОГРАФИЯ

Димитрова, Д. Актуални проблеми на устния и писмения превод в наказателното производство. Превод на присъдата. // *Сборник доклади от кръгла маса на тема „Актуални проблеми на позитивното право в контекста на членството на Република България в Европейския съюз“*, В. Търново: „Фабър“, 2018. // **Dimitrova, D.** Aktualni problemi na ustnia i pismenia prevod v nakazatelno proizvodstvo. Prevod na prisadata. // *Sbornik dokladi ot kragla masa na tema „Aktualni problemi na pozitivnoto pravo v konteksta na chlenstvoto na Republika Bgaria v Evropeyskia saiuz“*, V. Tarnovo: „Faber“, 2018.

Маринова, Г. Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 година относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство и транспонирането ѝ в българското законодателство. // *Норма*, 2014, № 4. // **Marinova, G.** Direktiva 2010/64/ES na Evropeyskia parlament i na Saveta ot 20 oktovmri 2010 godina odnosno pravoto na usen i pimen prevod v nakazatelno proizvodstvo I transponiraneto i v balgarskoto zakonodatelstvo. // *Norma*, 2014, № 4.

Митов, Г. Наказателни дела от частен характер, С.: Сибир, 2017. // **Mitov, G.** Nakazatelni dela ot chasten karakter, S.: Sibi, 2017.

Митов, Г. Правото на пострадалия да получи писмен превод на постановлението за прекратяване или спиране на наказателното производство, ако не владее български език. // *Сборник доклади от кръгла маса на тема „Актуални проблеми на позитивното право в контекста на членството на Република България в Европейския съюз“*, В. Търново: „Фабър“, 2018. // **Mitov, G.** Pravoto na postradalia da poluchi pismen prevod na postanovlenieto za prekratiavane ili spirane na nakazatelno proizvodstvo, ako ne vladee balgarski ezik. // *Sbornik dokladi ot kragla masa na tema „Aktualni*

¹⁰ **Христов, В.** Действия на прокурора след завършване на предварителното разследване, С.: „Наука и изкуство“, 1977, с. 65.

problemi na pozitivnoto pravo v konteksta na chlenstvoto na Republika Balgaria v Evropeyskia saiuz“, V. Tarnovo: „Faber“, 2018.

Христов, В. Действия на прокурора след завършване на предварителното разследване, С.: Наука и изкуство, 1977. // **Hristov, V.** Deystvia na prokurora sled zavarshvane na predvaritelnoto razsledvane, S.: Nauka i izkustvo, 1977.

Чинова, М. Досъдебното производство по НПК. Теория и практика, С.: Сиела, 2013 // **Chinova. M.**

Dosadebnoto proizvodstvo po NPK. Teoria I praktika, S.: Siela, 2013.

Чинова, М. За България влезе в сила нова директива относно правото на информация в наказателното производство. // *Норма*, 2012, № 9. // **Chinova, M.** Za Balgaria v leze v sila nova direktiva odnosno pravoto na informacia v nakazatelnoto proizvodstvo. // *Norma*, 2012, № 9.